

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Til min Ven Christian Molbech Krønicens Gienmæle Farvel. (Til C. Molbech.)

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Til min Ven Christian Molbech Krønicens Gienmæle Farvel. (Til C. Molbech.)", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Aarhus Universitet, Det Teologiske Fakultet. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1813_208-intro-shoot-idm337.pdf (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

F.W.J. Schelling

I sine unge år havde Grundtvig været meget inspireret af F.W.J. Schellings naturfilosofi. Den søgte at vise, at tilværelsen i sin dybeste sammenhæng er ét, at alt i verden har sin plads og eksistens i det Ene, som bærer tilværelsen, og som Schelling kaldte 'det Absolutte'. Schellings filosofi i perioden 1801-1806 kaldes også identitetsfilosofi, idet han var optaget af tanken om enheden (identiteten) af så modsatte størrelser som ånd og natur, subjekt og objekt, det reale og det ideale, se desuden indledningen til "Om Religion og Liturgie", afsnittet "F.W.J. Schellings naturfilosofi").

Efter sin omvendelse i vinteren 1810 vendte Grundtvig sig dog kraftigt imod naturfilosofien, og i *Verdenskrøniken* 1812 kaldte han Schellings lære den fordærveligste af alle (s. 294). Han tillagde naturfilosofien værdi som "Gjæringsmiddel" (s. 297), dvs. som katalysator for en mere poetisk kristendomsforståelse, men forkastede dens grundsætninger. Hans hovedanke var, at naturfilosofferne i deres bestræbelse på at finde enhed ikke satte skarpt nok skel mellem det gode og det onde, sandheden og løggen. Desuden benægtede de menneskets frihed og dermed det personlige ansvar. Med naturfilosofien fulgte "grændseløs Hovmod, Forgabelse i egne Drømme, Ligegyldighed for Hjertets Tilstand og Sjælens Vel" (s. 295).

Molbech kunne ikke være mere uenig. I hans øjne var Schelling en af samtidens mest skarpsindige og åndrige tænkere, og Grundtvigs fremstilling af Schellings filosofi ville han end ikke gå ind i at diskutere, "da den er *ingen*" (Molbech 1813b, s. 21). Grundtvig påstod blot en række usandheder og var aldeles forblindet.

I *Krønikens Gienmæle* gentog Grundtvig sin kritik og erklærede krig mod al naturfilosofi og panteisme (s. 35). Fronterne stod mellem Grundtvigs bibelske dualisme og Schellings monisme; mellem Grundtvigs begreb om Gud som uforanderlig og Schellings udviklingstanke. Det var Grundtvigs mål at bevise, at Schelling sammenbandede godt og ondt, lys og mørke, gud og verden, og at han var en løgner (s. 36).

I sit forsøg på at gendrive Schelling citerede han lange passager af *Denkmal der Schrift von den göttlichen Dingen etc. des Herrn Friedrich Heinrich Jacobi* fra 1812, som var et indlæg i en igangværende polemik mellem Schelling og filosofen F.H. Jacobi. I Jacobi fandt Grundtvig en mand at læne sig op ad, for han bekæmpede ligesom Grundtvig både oplysningstænkningen og naturfilosofien. Jacobi havde erklæret Schelling for ateist, hvilket Grundtvig altså støttede: "er den Atheist, som nægter en evig *uforanderlig, levende* Gud, da er Schelling det efter hans egen klare Bekiendelse" (1813b, s. 40). Af de Schellingciter, som Grundtvig førte i marken, fremgår det dog, at Schelling netop prøvede at tænke Gud som levende og personlig ved at tænke ham som foranderlig.

Det bedste våben mod Schellings identitetsfilosofi fandt Grundtvig i modsigelsens grundsætning (kontradiktionsprincippet), der siger, at man ikke på samme tid kan bekræfte og benægte det samme. I Grundtvigs version hedder det: "Der er en uophævelig Grundforskjel mellem Sandhed og Løgn" (1813b, s. 44). Dette betragtede Grundtvig som al tænknings nødvendige, uforanderlige lov (s. 46), og med denne mente han at kunne undergrave Schellings lære. Enten måtte Schelling bøje sig for modsigelsens grundsætning, og så ville hele hans identitetslære falde, eller også måtte han nægte modsigelsens grundsætning, men da ville hans lære også spille fallit ved at nægte at indgå på den logiske tænknings præmisser. Der er den teologiske pointe ved Grundtvigs brug af modsigelsens grundsætning, at den understøttede hans identifikation af sandheden med Gud - en Gud, som stod i modsætning til løggen og Djævelen. Når Grundtvig selv kæmpede på Guds og Bibelens vegne, var det således givet, at han hørte til på sandhedens side, og at hans modstandere måtte være løgnere.

Krønikens Gienmæle er den første tekst, hvori Grundtvig rigtig udfoldede kontradiktionsprincippet og redegjorde for, hvad han opfattede som dets store rækkevidde og slagkraft. Princippet kom til at spille en stor rolle i udviklingen af hans teologi. For videre læsning om Grundtvigs syn på Schelling og hans anvendelse af modsigelsens grundsætning, se Scharling (1947), s. 114-117, Høirup (1949), s. 78-85, og Pedersen (1994), s. 379-408.

Stilen i Schellingafsnittet er særligt voldsom og konfrontativ. Grundtvig iscenesætter sig selv som David, der bekæmper Goliath (naturfilosofien) ved at slynge stenen (modsigelsens grundsætning) i hans pande:

med Kiep som til Hunden, skal Man gaae imod ham, Stenen skal flyve i hans Pande og med hans eget Sværd skal Hovedet afhugges, det er gammel jødisk Krigskonst, den foragtes nuomtide, men jeg er dog slet ikke bange for at bruge den, slet ikke ræd for at raabe til Kiæmpen: staa om Du kan! slaa om Du tør! kiender Du Jehova, Hærenes Herre? (s. 35).